

Κ. Κανάρης: ο γηραιός ήρωας της ελευθερίας (Ιωάννης Μ. Μιχαλακόπουλος)

/ [Πεμπτουσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2in1PZR>]

Παράλληλα, ο Αγγελομάτης αναφέρεται σε μια σουηδή συγγραφέα που επισκέφθηκε το «ελληνικό ηρωικό ζεύγος» (“greek heroic pair”) στην Κυψέλη. Προφανώς πρόκειται για τη φεμινίστρια Fredrica Bremer [6], μια αξιόλογη «ακτιβίστρια» της εποχής η οποία, περιηγούμενη ανά την Ελλάδα, πήγε στο σπίτι της Κυψέλης στις 15 Δεκεμβρίου του 1859 για να γνωρίσει τον «γηραιό ήρωα της ελευθερίας» (“the old hero of freedom”) και να του προσφέρει μια ανθοδέσμη. Η F. Bremer υπογραμμίζει τη θετική εντύπωση που της έκανε η ηλιόλουστη αυλή του σπιτιού με τα εύρωστα δένδρα και τη μαρμαρένια βρύση, αλλά κυρίως ο ευγενής και μετριοφρων Κανάρης με τη σύζυγό του (στην οποία γίνεται ιδιαίτερη μνεία). Η συγγραφέας δήλωσε ότι είναι ευτυχής που αντικρίζει τον άνδρα για τον οποίον της είχε μιλήσει με τόσο θαυμασμό ο πατέρας της παλιότερα.

Το σπίτι του Μπουρλοτιέρη σε σκίτσο του Αντώνη Βώττη («Νέα Εστία», 1936)

Ο Κανάρης απάντησε ότι «ευχαριστεί τον Θεό που επέτρεψε σε ένα απλό ναυτικό ενός ελληνικού νησιού από τα πιο μικρά να κάμει για την πατρίδα του κάτι που έκαμε τον απελευθερωτικό της αγώνα συμπαθή σε χώρες τόσο μακρινές». «Ήταν αληθινά μια ωραία απάντηση», υπογραμμίζει η φιλτάτη Fredrika. Και όταν τον ρώτησε, αν αισθάνθηκε σε κάποια στιγμή της ζωής του φόβο, ο Κανάρης αποκρίθηκε: «Ένα τέτοιο πράγμα δεν μπαίνει ποτέ στο νου μας. Ο κίνδυνος μας διεγείρει. ("Such a thing never enters our minds. Danger fires us on")».

Ο σεμνός ήρωας δεν έδωσε την απάντηση για λογαριασμό μόνο του εαυτού του [7]. Εχρησιμοποίησε το πρώτο πρόσωπο του πληθυντικού. Μίλησε για λογαριασμό των Ελλήνων γενικά.

Τέλος, στο εν λόγω άρθρο του Αγγελομάτη [2] σημειώνεται για την «εκκλησούλα» του ηρωικού ζεύγους ότι: «Λίγο παρακάτω από το σπίτι είναι μια εκκλησούλα, όπου συνήθιζε να ακολουθή τη λειτουργία ο Κανάρης. Το στασίδι του το έχουν κλεισμένο με αλυσίδα. Από τον καιρό που έσβυσεν ο μπουρλοτιέρης, κανείς δεν κάθισε. Έτσι έπρεπε. Σε αυτό θα πλανιέται πάντα η σκιά του ανθρώπου που έβαλε κάτι παραπάνω από μια πέτρα στα θεμέλια της Ελληνικής Ελευθερίας».

Το στασίδι του Ναυάρχου όπως είναι σήμερα

Όμως, από τις διάφορες πηγές, η πιο καλά εστιασμένη στο εκκλησάκι του Ναυάρχου ανήκει στον Αλέξανδρο Μωραϊτίδη (κατόπιν μοναχός Ανδρόνικος), ο οποίος, σε άρθρο του στο Περιοδικό «Οι Τρεις Ιεράρχαι» (1925), δίνει μια γλαφυρή περιγραφή της ευρύτερης περιοχής αλλά και του ευλαβούς «μεταπολεμικού» Κανάρη [1,9]: «Εκείνα τα χρόνια η Πρωτεύουσα εξετείνετο μέχρι των Χαυτείων. Πέραν ηπλούτο το Πολύγωνον, ή το Πεδίον του Άρεως με τον Ναόν των Ταξιαρχών, ένα πολὺ μικρὸν και πολὺ πτωχικόν Εκκλησιδάκι. Και μετά τινά ερημικόν χείμαρρον ευρισκόμεθα εις την Κυψέλην, όπου η έπαυλις του δαφνοστεφούς Πυρπολητού και ο Ναός του, οι Άγιοι Απόστολοι. Εκείνα τα χρόνια λέγων τις Κυψέλη, εννοούσεν έπαυλιν Κανάρη. Μέσα εις την ερημίαν μια δροσερωτάτη πρασινοβολή, μία όασις τα μάλα ευάρεστος. Ολίγον παραπέρα από την Αγίαν Ζώνην, εκεί εις την άκραν των Πατησίων, μέσα εις τους κήπους και τους ανθώνας του τότε συνοικιζομένου δροσοβρέκτου Προαστείου. Πόσας φορές ελειτουργήθην τας πρωίας της Ανοίξεως, και πόσας φορές ηγρύπνησα εις πανηγυρικήν αγρυπνίαν μεγάλης εορτής, ότε ένα καιρόν είχαν καταδιωχθεί αι Αγρυπνίαι του Αγίου Ελισσαίου.

Αλλά σήμεραν ούτε αι ανθοφορούσαι πασχαλέαι τον σκιάζουσι πλέον τον εύμορφον και ιστορικόν ναΐσκον, ούτε τα βάρια, ούτε οι θάμνοι των μύρτων υπάρχουν, ούτε τα άλλα οπωροφόρα δένδρα. Αλλά και τα δενδρολίβανα και οι κρίνοι όπου ανθοστοιχίαν όλην απετέλουν προ της εισόδου του Ναού και περι αυτόν, με τας σκιερὰς και δροσοβολούσας εκείνας αναδενδράδας, εξηφανίσθησαν όλα πλέον, και απέμεινε γυμνὸς έξωθεν ο Ναός, ως κατάδικος, να ψήνεται από τον ήλιον το θέρος

και να λούεται από βροχάς τον χειμώνα. Αλλά και η όλη έως εκεί μετάβασις γίνεται διά μέσου οικοδομών και μεγάρων. Εκταθείσης πολύ πέραν της πόλεως, ολόκληρος δε συνοικία εσηματίσθη περί το ερημικόν άλλοτε εκκλησιδάκι, το οποίον απεκρύβη ενσφηνωθέν μέσα εις περιβόλους και μάνδρας.

Οι «δαφνοστεφανωμένοι» άθλοι του Πυρπολητή στους τοίχους του Ναού

Εσωτερικώς όμως διατηρεί όλην την καθαρότητά του, και με όλην την γύμνωσίη του, διότι αφηρέθησαν πολλά αυτού εγκαλλωπίσματα από όσα βλέπων κανείς εκείνα τα χρόνια εννοούσεν ότι ο Ναός ούτος υπήρξεν άλλοτε το ευαγές μέλημα του γηραιού Ναύαρχου, όστις μέχρι τέλους διατηρήσας το πυρ της πίστεως αναμμένον εν τη καρδιά του, μολονότι είχε σβεσθή πλέον μέσα εις της δόξης τα σύννεφα ο πυρσός του πυρπολικού του, παρηκολούθει τακτικώτατα τας ιερὰς ακολουθίας της Εκκλησίας, ως εις εκ των μάλλον φιλακολούθων της κορυφαίας τάξεως του Έθνους. Πιστός εις την Πατρίδα. Πιστός και εις την Εκκλησίαν της Πατρίδος. Το ευγενές και γνησίως Ελληνικόν κέλευσμα «Μάχου υπέρ Πίστεως και Πατρίδος» εφήρμοσεν απαρεικλίτως ο γηραιός Ναύαρχος. Και πρώτον μεν με τον τουρκοφόνον δαυλόν του ωδήγει τον Ελληνικόν στόλον εις τας αθανάτους νίκας του. Έπειτα δε αφού η Ειρήνη εστεφάνωσε θριαμβευτικώς τους επικούς εκείνους αγώνας του Γένους, κατεβίβασε τον δαυλόν ο Ναύαρχος και ήναψε τότε την λαμπάδα του υπέρ της Εκκλησίας γενόμενος παράδειγμα αξιομίμητον εις τον Ελληνικόν Λαόν, όπου τον έβλεπε τακτικὰ εκκλησιαζόμενον εις τον ναΐσκον του και τηρούντα απαραβάτως όλα τα θρησκευτικά έθιμα και τας διατάξεις των Πατέρων, ήτοι αγωνιζόμενον τώρα τον ήρεμον και ευάρεστον αγώνα υπέρ της

1. «Οι Τρεις Ιεράρχαι», φύλλο 606/1925, άρθρο Αλ. Μωραϊτίδη: «Το Εκκλησάκι του Πυρπολητού»
2. «Νέα Εστία», φύλλο 231/1936, άρθρο Χρ. Αγγελομάτη: «Το σπίτι του Μπουρλοτιέρη»
6. "Greece and the Greeks", Fredrika Bremer, Hurst and Blackett - Publishers, London, 1863
7. «Στοχασμοί γύρω από το '21», Π. Κανελλόπουλου, Ακαδημία Αθηνών, 23/03/1963
9. «Με του βορηά τα κύματα», Σειρά Ε («Εις την Κυψέλη»), Αλ. Μωραϊτίδη, εκδ. Σιδέρη, Αθήνα, 1926